

Őt a vonaton és önmagába merül. Gondolatai és tettei olyan hatalmas ellentétet képeznek, hogy sírni tudna tőle. De mosolyra ferdülnek ajkai mert érzi, tudja, hogy a gondolat mégis maga alá gyűri a tettet.

És mosolyra ferdül a szája, ha körülmező maga körül. Nem jószántából utazik. Katonai egyenruha van rajta: a Monarchia egyenruhája. Testvérei ellen viszik. És Trésa mégis mosolyog. Hiszen nem egyedül viszik. S a sok fiatal, vele egyivású egyéves önkéntes mind a testvére. Egyik sem utazik saját jószántából. Egyek ők az akarásban, egyek érzésvilágukban, egyek gondolkodásukban. Csak meg kell szólaljon és mind vele mennek. Persze most még nem. Most nem szólalhat meg. Hiába az egyenruha, hiába a közös forma, ő mégsem változott egyszerű számmá. Nem, nem tartják egynek a sok közül, a tömeg egy atomjának. Nagy becsben tartják. Ott utazik vele egy hatalmas vicil is a kupében, közömbösen ujságjába temetkezik, de Trésa tudja, hogy az ujságlap hasadékaiban át őt tartja szemmel. Hiszen ismeri a dunaparti város kétméteres góliát detektívjét, aki elállja a város uccáit, aki revolverével teremtett rendet a menekülők vasútállomásán és aki egykor épen őmiatta torlaszolta el a gimnázium folyosóját, ott a szerb templom árnyas kertjében.

Trésa nem szólalhat meg. De tudja, hogy ennek is elkövetkezik az ideje. A harctérre nem követi majd a góliát, mert a góliátokra a város-háza alatti jajongó pincében van szükség. És Trésa mosolyog. Rámosolyog társaira és láttatlan a civil felé kacsint és mindannyian megértik mosolyát és megértik szemjatekát.

Nem, a tettek és gondolatok nem egyeznek. És ezért is folyik még a belső lázas harc. A tettek és gondolatok közös egy vonaláért. Lázban villóznak idegei és mosolyog. Az a felmentés meghabonázta. És jó, hogy itt a kétméteres góliát. Mosolyra készíti: visszaadja önbizalmát, visszaadja önbecsülését. Mert azóta nem sokat tett. És nem sokat tehetett. A Tisza partjára vetették, a szegedi gimnáziumba, hogy elvágiák a testvérek körétől, hogy légüres tér magányába csöppentsék. Nem, nem nyerték meg ezzel a szentistváni gondolatnak. Inkább érezte magát szerbnek, mint bámmikor előbb. Kihangsúlyozottabban. Mert a falak önmaguktól emelkedtek közé s az iskolatársak közé. És csodálatosképen a falak egy oldalt mélyen kitolódtak és föltűntek a távoli, elhagyott társak s a Tanító. S ha a Csillag mellett elhaladt — bennelevőnek érezte magát, egy testnek a bennelevőkkel.

Nem hagyták megszólalni és vigyázzák minden szemrebbetését. De a gondolatait nem ellenőrizhetik. És a mosolyát sem. És Trésa mosolyog.

A vonat állomáshoz ér a végtelen bánati rónán. A megállás kiközkenti gondolatsorából, a valóságra, testi szükségleteire érezteti. Leugrik a vonatból s az állomási resti felé tart. Benyit.

— Egy pohár sört kérek. De gyorsan.

Pillantása hirtelen egy ott ülő vendégen áll meg. Egy magas, karcsú férfi ül ott, ujj nélküli galléroköpenye még magasabbá, soványabbá, askétásan és valahogy mártírosan megnyúlttá teszi alakját. Csak feketén csillogó szemei szögeznek a nyers való élethez, a valósághoz. Egy pohár ásványvíz áll előtte és mellette szuronyos puskával a vállán egy csendőr ül.

A Tanító, — villan át Trésán valami megélt öröm megszállottsága.

— Tanítóm! És a keblére borulna.

— Fiam! Mosolyogva símogatják Trésát a szelidde lágyult fekete szemek.

A csendőr hivatalos és muszájos zordsággal szólal meg:

— Tilos minden beszélgetés!

— Rokonom... — símogat lágyan, meggyőzően a Tanító hangja a csendőr felé és Trésa felé folytatja.

— Hát, igen. Így vagyunk újból. Törvényszéki tárgyalásom volt. Öt évre ítélték újból. Most kísérnek vissza a Csillagba. És te?

Trésa körül forrószelel táncoltatja a poharakat, üvegeket. Ő maga is felforrósodik. De érzi, tudja, hogy itt nincs helye semmiféle fiatalos ömlengésnek. Itt rövidnek és tárgyilagosságnak kell lenni. tárgyilagosságnak, amilyen a valóság. Csak a szemével eseng felé. És szárazon, homokosan buknek ki a rövid, kemény szavak.

— Besoroztak. Társaikkal a kaszárnyába utazunk.

— Hallottam az esetedről. A felmentésedről.

Trésa szíve hallhatóan zakatol. Ha elítéli? Ha megítéli?! A Tanító! Akkor hiába mentette fel a törvényszék. Mert az nem számos. Csak a Tanító ítélete számos itt a bánáti falu vasúti éttermében.

— Jó. Nagyon jó. Mondja a Tanító és végigsímogatja melegen tüzelő szemével.

Trésa úgy érzi, hogy érti a ki nem mondott szavakat. A bátorítást a továbbhaladásra. És szilárdan mondja már.

— Igen. Úgy értelmezem én is.

— Talán együtt utazhatnánk? Beszállhatnék a kupédba?

Trésa újra rókacsapdában érzi magát. Szinte körülnéz, nincs-e mögötte a hatalmas árnyék.

— Nem vagyok magam. Kísérettel utazom.

— Nem! Akkor persze nem!

Egy erős kézfogás és Trésa fut vissza az elhagyott iütkébe. A vonat zakatol tovább. belefürja magát a bánáti rónába és Trésa szíve örömet zakatol a vonat zakatolásának ritmusával összehangolva. Felmentette. A Tanító felmentette. És rámosolyog rianó életörömmel a társakra.

— Temesvár! — állanak fel és rendbehozzák egyenruhájukat. Megérkeztek. A góliát is lassan összehajtogatja ujságját. Kiszállnak. A hatalmas állomáson átvágva, kijutnak a térre, itt megállnak, menetoszlopba sorakoznak. Az őrmester átveszi a parancsnokságot.

— Szakasz in-dulj!

Odavágják a bakkancsuk a kőcöckákra. Indulnak a haretér várótermébe, a kaszárnyába.

Hirtelen megszólal valaki a szakaszban. Trésa csak a hangot hallja.

— A Tanító!

Mindannyian a jelzett irányba tekintenek. A tér egyik sarkán ott áll a mártírosan megnyúlt nyurgaságában a Tanító. Sapka van a fején, ujj nélküli gallérköpeny hull le a válláról. Két kezét karba téve áll. beléjük fürja feketén tüzelő, hamvasztó bogárszemeit és mögötte ott áll a csendőr, a vállán és fején túl meredő csillogó acéllal, a szuronnal a töltött fegyveren. Mozdulatlan áll karbatett kezekkel, kezén megcsördül a bilincs, végigkíséri szemfordulásával az elvonuló csapatot. mintha meg nem bilincselhető szemsugarán át akarná átültetni beléjük a keménykötésű legények gerincegyenesítő erejét.

— A Tanító!

